

Differenciált óvodai nevelés a szociális környezet kontextusában – egy képzéssorozat margójára

Bevezetés

A Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége a Kárpát-medencei Óvodafejlesztési Program keretében két akkreditált továbbképzést ajánlott óvodapedagógusok számára. A Differenciált óvodai nevelés a szociális környezet kontextusában című képzési program több mint 1200 óvodapedagógus részvételével a következő városokban valósult meg: Nagyvárad, Székelyudvarhely, Kolozsvár, Szatmárnémeti, Marosvásárhely, Sepsiszentgyörgy, Nagyenyed, Zilah, Csíkszereda, Kézdivásárhely, Székelykeresztúr, Szováta, Temesvár, Gyergyószentmiklós, Brassó. A képzők között gyakorló óvodapedagógusok és egyetemi oktatók egyaránt megtalálhatóak voltak. A helyszínek, helyzetek, résztvevők és képzők sokfélesége előre nem tervezett tanulságokkal is szolgált. A számos képző közül néhányan megosztották tapasztalataikat, ezek követekeznek a program tematikus struktúrájának ismertetése után.

Tematikus struktúra

Hátrányos szociális helyzetű gyerekek óvodai nevelése

1. Alapfogalmak: hátrányos szociális helyzet; hátrányos szociális helyzetű gyermek; a szociális helyzetből következő hátrányok orvoslására irányuló szakpolitikák (szociális és oktatáspolitikák) Romániában és az Európai Unióban

2. Hátrányos szociális helyzetű gyermekek differenciált, inkluzív és interkulturális nevelése: az intézményes nevelés, illetve az óvoda szerepe a hátrányos szociális helyzetből származó kockázatok mérséklésében; az óvodapedagógus szerepe és feladatai a hátrányos szociális helyzetből származó kockázatok mérséklésében; a hátrányos szociális helyzetű gyerekekkel való munkában követett alapelvek; a hátrányos szociális helyzetű gyerekek megismerésében és a velük való bánásban alkalmazott módszerek és technikák.

Sajátos nevelési igényű gyerekek óvodai nevelése

1. Fogalmi alapok: a sajátos nevelési igények kategóriái: tanulási nehézségek/ zavarok, megkésett/ súlyos tanulási nehézségek/zavarok; értelmi akadályozottság; nyelvi akadályozottság; testi és mozgásos akadályozottság; érzékszervi akadályozottság; érzelmi, akarat és viselkedésbeli zavarok

2. A 3–7 éves korosztály fejlesztési lehetőségei, fejlődésméletek. Fejlesztési/ fejlődési területek: testi fejlődés és egészségre nevelés; szocio-emocionális fejlesztés; a beszéd, kommunikáció és az írás-olvasás elsajátításához szükséges képességek fejlesztése; kognitív fejlesztés; tanulási attitűdök és képességek fejlesztése

3. Integrált vs. inkluzív nevelés; individualizálás és differenciálás

A családokkal való kommunikáció az óvodai nevelésben

1. A családokkal történő kommunikáció: a kommunikáció fogalma; a kommunikáció szintjei; a verbális, nonverbális és paraverbális üzenetek közvetítésének és dekódolásának módjai; a kommunikáció módjának megválasztása a fizikai, szemantikai stb. korlátok figyelembe vételével; a hatékony kommunikáció elemei: én-típusú üzenetek; viselkedésbeli visszacsatolás; egyezkedési hajlandóság.

2. Kommunikáció és konfliktus: a konfliktus meghatározásai; a konfliktus mint a személyes és a csoportfejlődés lehetősége; önismeret és értékrendszer az asszertív kommunikációban; konfliktusmenedzsment: mediálási technikák; a reaktív, illetve proaktív nyelvezet használatának következményei; tárgyalási és motiválási technikák.

Kommunikációs kompetenciák óvodai fejlesztése kétnyelvű környezetben

1. Kétnyelvűséggel kapcsolatos alapfogalmak: definíciók, pszicholingvisztikai és szociolingvisztikai jellegzetességek; a kétnyelvű környezettel kapcsolatos jelenségek: nyelvi kódváltás, interferencia

2. A második nyelv elsajátítása: az anyanyelv elsajátítására vonatkozó elméletek; az anyanyelv elsajátítása kétnyelvű családokban; a kétnyelvűvé válás módozatai; kétnyelvű oktatási programok

3. Kétnyelvű gyerekek fejlesztésének módszerei és lehetőségei

Az óvodapedagógus szakmai személyiségfejlődése a differenciált nevelés szolgálatában

1. Önismeret és személyes fejlődés az emberi személyiségre, az önképre és a motivációra vonatkozó elméletek fényében

2. Módszerek a személyes fejlődésre